

Nezamjenjiv partner u ispitivanjima, inspekcijama i certifikaciji

USPJEŠNO SE ODUPIREMO TRENDU KOMERCIJALIZACIJE NA UŠTRB KVALITETE

U svojih 67 godina postojanja, TPK - Zavod za energetske i procesne opreme je, između ostalog, izradio čak 200 000 izvještaja o laboratorijskim ispitivanjima i 3500 specijaliziranih izvještaja o utvrđivanju stanja opreme pod tlakom u eksploataciji. Uz to, tvrtka danas ima pet akreditacija dobivenih od Hrvatske akreditacijske agencije, a nedavno proslavila 10 godina od prve akreditacije i upravo je započela s trećim akreditacijskim ciklusom. Više o svemu

tome i o nekim drugim uspjesima te kako je sve to ostvareno, detaljno je ispričao direktor tvrtke, Ivica VELJAČA, dipl. ing. Uz to, kako je riječ o stručnjaku s iznimno bogatim i dugogodišnjim iskustvom, zanimljivo je čuti i njegov osvrt na trenutačno vrlo aktualnu problematiku iz područja opreme pod tlakom.

Poštovani gosp. Veljača, možete li ukratko prikazati razvoj tvrtke od osnivanja do danas? Koje su bile ključne prekretnice u poslovanju? Koja je njezina današnja vlasnička struktura?

U formalno-pravnom smislu, razvojni put TPK - Zavoda je tipičan za tvrtke nastale u samoupravnom socijalizmu, od organizacijske cjeline u sklopu Tvornice parnih kotlova, preko OOUR-a, do društvenog poduzeća te privatizacijom do današnjeg statusa dioničarskog društva u 100%-tnom vlasništvu jednog dioničara. Ono što nas čini različitim je činjenica da smo opstali kao samostalni pravni i poslovni subjekt, za razliku od sličnih organizacijskih cjelina u velikim poduzećima koje su propale.

Odgovor na pitanje o ključnim prekretnicama će vjerojatno biti iznenađujući. Naime, ključna

prekretnica odvila se ranih osamdesetih prošlog stoljeća, kada su se vodeći ljudi OOUR-a na čelu s dr. Smiljkom JAKŠIĆEM dijelom odrekli sigurnosti tvorničkog okruženja te s uslugama izašli na tržište. Temeljem toga uslijedio je razvoj kadrovskih i operativnih resursa koji su značajno prerasli potrebe tvornice, a rezultirali su razvojem novih usluga koje su pružane otvorenom tržištu. Istovremeno, kod većine djelatnika sazrela je spoznaja da je tržišna utakmica temelj poslovne pa i osobne egzistencije te smo s toga aspekta u velikoj mjeri spremno dočekali devedesete i promjenu sustava, odnosno prelazak na tržišno gospodarstvo.

Prema poslovnim rezultatima za 2013. i 2014. godinu, vidljiv je lagani pad ukupnih prihoda (za 1,1%) i značajan pad neto dobiti (za čak 4,3 puta). Možete li to komentirati?

Sa stanovišta pokazatelja poslovnih rezultata za 2013. i 2014. godinu, mogu reći sljedeće. Iako ga se ne smije u potpunosti zanemariti, ukupni prihod sam po sebi nije toliko značajan element poslovanja, već je bitna njegova struktura, odnosno kvaliteta.

Navedeno potvrđuje i podatak da smo uz minimalni pad ukupnih prihoda imali zamjetniji pad dobiti. Do toga je došlo prvenstveno zbog promjene strukture plasiranih usluga, pada udjela stručno-intelektualnih usluga, a rasta udjela operativnih usluga, koje su u ovom momentu niskoprotivne. Kako smo istovremeno ustrajali na ulaganju u kadrove (primanje novih djelatnika i daljnju izobrazbu postojećeg kadra) i u održavanje kvalitete i proširenje dijapazona usluga (akreditacije), logično je da je došlo do pada dobiti.

Koliki je broj djelatnika i koliko je od toga visokoobrazovanih i s posebnim znanjima, vještinama, certifikatima i sl?

U ovom momentu tvrtka ima 40 djelatnika, od čega 15 visokoobrazovanih tehničke struke i dvoje ekonomske struke. Od 14 inženjera strojarstva 11 raspolaže s barem jednim ili više specijalističkih ovlaštenja (EWE, IWE, IWI, NDT Level II. i III, inženjer strojarstva sa stručnim ispitom i član Komore). Uz to, troje uposlenika su diplomirani metalurzi sa specijalističkim znanjem iz područja metala. Za naglasiti je da od 22 djelatnika koji čine operativni kadar, 16 laboranata raspolaže formalnom specijalističkom izobrazbom za uglavnom dvije ili više metoda ispitivanja bez razaranja (NDT).

Je li problem na tržištu rada pronaći obučene, kvalitetne i zainteresirane djelatnike za rad u podružju kojim se bavite?

‘Gotov’ kadar je izuzetno teško pronaći. Međutim, i tako oduvijek prednost dajemo primanju mladih koji se kod nas razvijaju, a rijetko se odlučujemo za kadar izvana. Činjenica je da to za sobom nosi povećane troškove, ali za rezultat daje kadar

s identifikacijom s našom sredinom i kvalitetnim odnosom prema tvrtki. Uglavnom smo rasadnik kadrova za druge tvrtke, posebno sa stanovišta inženjerskog kadra. Iako nismo presretni kada nam ode kvalitetan djelatnik, i to ima pozitivan aspekt. Danas su naši bivši djelatnici viđeni stručnjaci u raznim značajnim tvrtkama (Hrvatski registar brodova, SGS, NE Krško, MSM).

Koliko ulažete u razvoj, nabavu nove opreme i daljnje usavršavanje djelatnika?

Iako u skladu s mogućnostima permanentno nabavljamo novu opremu, to nije od primarne važnosti jer se njezina nabava po potrebi može realizirati u kratkom roku. Težište je u ulaganju u kadar. To je dugotrajan i skup proces. Koliki su troškovi razvoja i izobrazbe u apsolutnom iznosu, teško je reći. Iako su troškovi specijalističke formalne izobrazbe (EWE, IWI, NDT itd) značajni, veći su troškovi suportiranja mladih inženjera u stjecanju znanja i iskustva kroz period od minimalno tri pa i do pet godina.

Što za vas znači nedavno proslavljena 10. obljetnica prve akreditacije i upravo pokrenut 3. akreditacijski ciklus?

Kvaliteta usluga inaguirirana je kao temeljni pristup u pružanju naših usluga još davnih godina od naših prethodnika u tvrtki. Proslavljena 10. obljetnica prve akreditacije, kao i niz novih akreditacija koje smo u međuvremenu stekli, potvrđuje da smo održali taj pristup te se uspješno oduprli trendu komercijalizacije na uštrb kvalitete. Iako je komercijalna valorizacija kvalitete usluge u Hrvatskoj još uvijek bitno lošija nego li u razvijenom dijelu Europske unije, ne može se poreći da su izostali rezultati i u tom

Iako ga se ne smije u potpunosti zanemariti, ukupni prihod sam po sebi nije toliko značajan element poslovanja, već je bitna njegova struktura, odnosno kvaliteta.

“... pokušaj uvođenja obuke za ‘legalizaciju’ cjevovoda...”

Slažem se da nije primjereno za OPT-Agenciju da se bavi takvim stvarima, ali nemojmo im to uzeti za veliko zlo. Pa, mi smo zemlja gdje još samo Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti ne organizira seminarčice...

“... OPT-Agencija jednostavno nema kapaciteta za redovno ispunjavanje svojih zadataka pa se na preglede dugo čeka...”
 Ponovit ću rečeno na Seminaru. U odnosu na nekadašnju Inspekciju posuda pod tlakom koja je sve stizala, OPT-Agencija se ne bavi novom opremom i pokretnom opremom pod tlakom i bavi se bitno manjim brojem takve opreme u eksploataciji (2/3 industrijskih pogona je zatvoreno) pa, ipak, ne stigne obaviti potrebno. Ova čudna pojava zaslužuje da se utvrdi razlog, a nije argument za uvođenje većeg broja privatnih ustanova.

pogledu. Tako danas imamo sklopljen niz ugovora o dugoročnoj poslovnoj suradnji u području naše djelatnosti sa značajnim tvrtkama koje su prepoznale kvalitetu naših usluga (stručnost, pouzdanost, operativnost, cijenu).

Koja su vam glavna područja poslovanja i koje su najvažniji uspjesi, odnosno reference?

Organizacijski smo podjeljeni u dvije cjeline: laboratorijski kapaciteti i Tehnički biro. S laboratorijskim kapacitetom (Laboratorij za ispitivanje bez razaranja - NDT i Laboratorij za ispitivanje s razaranjem: mehanički, metalografski i kemijski) u mogućnosti smo pružiti gotovo sve uobičajene usluge provjere ili dokazivanja kvalitete prisutne u tipičnoj strojogradnji (u proizvodnji i pri montaži). Djelatnost Tehničkog biroa možemo podijeliti na dva globalna područja:

- utvrđivanje stanja, procjena podobnosti za daljnju eksploataciju i praćenje energetske i procesne opreme u eksploataciji
- osiguranje kvalitete u proizvodnji i montaži u strojogradnji (nadzor prema Zakonu o gradnji, osiguranje kvalitete pri realizaciji velikih projekata, odobrenje pogona za proizvodnju opreme pod tlakom, atestacije postupaka zavarivanja i zavarivača, ocjena sukladnosti tlačne opreme - Notified Body itd).

Sa stanovišta reference pojednostavit ću i reći da praktički nema značajnijeg projekta u kojem nismo imali udio, bilo u području kontrole kvalitete, bilo u funkciji osiguranja kvalitete, prvenstveno zavarivačkih radova.

Poslujete li u inozemstvu i kakva su vam iskustva?

Za sada smo kontinuirano prisutni u Bosni i Hercegovini na termoelektranama u području utvrđivanja stanja i praćenja kotlovskih postrojenja u eksploataciji. Pokušavamo izaći na zapadno tržište EU-a, ali je to teško ostvarivo. O angažiranju resursa kontrole kvalitete zavarivačkih radova u pravilu odlučuje glavni izvođač, a to nisu hrvatske tvrtke. Pojavljuju se mogućnosti 'prodaje' pojedinih

NDT-izvršioca, ali nam taj vid plasmana usluga nije interesantan.

Koji su glavni problemi na koje nailazite u poslovanju i što biste nadležnima u državnoj upravi predložili za njihovo rješavanje?

S obzirom na činjenicu da su u ovom momentu najveći investitori državne tvrtke ili tvrtke u pretežno državnom vlasništvu, od krucijalnog interesa je da se tu naprave bitni pomaci kako bi se osigurala ravnopravna tržišna utakmica. U tom smislu predložio bih sljedeće:

- osigurati poštivanje zahtjeva iz natječaja i u tijeku izvođenja
- do kraja istjerati poštivanje roka plaćanja od 60 dana
- do kraja osigurati poštivanje statusa nominiranog podizvođača iz ponudbene dokumentacije
- osigurati kao 'obavezno' plaćanje podizvođača direktno od investitora
- vratiti status obveznika po Zakonu o javnoj nabavi za tvrtke u pretežno državnom vlasništvu
- (za kraj, kao najkompleksnije ali i najvažnije) iz temelja izmijeniti Zakon o javnoj nabavi (postojeći je idealan alibi za one koji su spremni na neregularno ponašanje, a istovremeno korektne subjekte paralizira zbog beskrajskih mogućnosti za poništenje natječaja i tužbe).

S obzirom na Vaš stav iznesen na 12. hrvatskom seminaru o tlačnoj opremi, zašto smatrate da nisu potrebne promjene u području ispitivanja i pregleda opreme pod tlakom? Istodobno, za sada jedino ovlašteno tijelo za periodičke preglede takve opreme visoke razine opasnosti u uporabi (Agencija za opremu pod tlakom) i dalje za svoj rad troši proračunski novac, a stavljanjem tog područja na tržište, proračunski prihodi bi se povećali i ujedno bi Vaša i slične tvrtke imale korist. Možete li pojasniti taj stav, i s obzirom na to da je u 26 od 27 preostalih članica EU-a taj sustav drugačije uređen? Isto tako, prema povratnim informacijama iz struke, OPT-Agencija jednostavno nema kapaciteta za redovno ispunjavanje svojih zadataka pa se na preglede dugo čeka, a uočene su i druge nepravilnosti u radu (nerazvidni, nedorečeni i kriteriji za obavljanje pregleda koji se razlikuju ovisno o tome tko ih izvodi, pokušaj uvođenja obuke za 'legalizaciju' cjevovoda, a i namjera da te poslove rade isključivo inženjeri strojarstva itd). Možete li, kao potencijalna 'konkurencija', to komentirati?

Kao prvo, da ne bi bilo po onoj narodnoj 'Ne laje pas zbog sela već zbog sebe', konstatirat ću da naša tvrtka u ovom momentu ima akreditaciju prema HRN EN ISO/IEC 17 020 (inspekcijsko tijelo vrste A), ima inženjere strojarstva sa stručnim ispitima, ima iskustvo

u području opreme u eksploataciji. Dakle, bila bi više nego izgledni kandidat za ovlašteno tijelo za periodičke preglede opreme pod tlakom visoke razine opasnosti u uporabi te, tako gledajući, nemam razloga biti protiv stavljanja tog područja na tržište.

Kao drugo, nisam iznio stav da "nisu potrebne promjene u području ispitivanja i pregleda opreme pod tlakom", već sam izrazio skepsu u pogledu motiva za promjene te u pogledu rezultata koje bi te promjene ovako kako se predlažu mogle donijeti. Vezano uz to, na dalje bih komentirao neke, u pitanju navedene argumente za promjene, odnosno za stavljanje tog područja na tržište.

- "... i dalje za svoj rad troši proračunski novac, a stavljanjem tog područja na tržište, proračunski prihodi bi se povećali..." Sjetite se izreke 'Čuvaj se Dajanaca kad i darove nose'. Nakon mantri 'Neka institucije rade svoj posao' i 'Bitno je da je transparentno', sada je u modi 'smanjiti trošak države' i time se može sve pokriti. O tome kolika može biti šteta, nitko ni spomena!
- "... s obzirom na to da je u 26 od 27 preostalih članica EU-a taj sustav drugačije uređen?" To je još jedna od mantri i dobrodošlih floskula kada se nema stvarne argumente pa samo isplatiš: 'Pa tako je u cijeloj EU'. Trebam li podsjetiti da smo s istim pristupom usrljali u tzv. Bolognu pa sada, nakon što smo srozali i ono malo kvalitete u visokom školstvu, vičemo da je kriva 'Bologna', a ne mi. Pravo i obaveza svake države je da štiti ljudske živote i dobra (a to mi se čini da je osnovni smisao 'periodike') na način koji smatra primjeren stanju u kojem se društvo nalazi i to pravo mu ne odriče nikakva politika EU-a.
- "... Prema povratnim informacijama iz struke..." Koje to struke? Cijeli svoj radni vijek živim s vlasnicima i korisnicima opreme pod tlakom i od njih. Kako to da nisam do sada sreo tu 'struku'?
- "... OPT-Agencija jednostavno nema kapaciteta za redovno ispunjavanje svojih zadataka pa se na preglede dugo čeka..." Ponovit ću rečeno na Seminaru. U odnosu na nekadašnju Inspekciju posuda pod tlakom koja je sve stizala, OPT-Agencija se ne bavi novom opremom i pokretnom opremom pod tlakom i bavi se bitno manjim brojem takve opreme u eksploataciji (2/3 industrijskih pogona je zatvoreno) pa, ipak, ne stigne obaviti potrebno. Ova čudna pojava zaslužuje da se utvrdi razlog, a nije argument za uvođenje većeg broja privatnih ustanova.
- "... uočene su i druge nepravilnosti u radu (nerazvidni, nedorečeni i kriteriji za obavljanje pregleda koji se razlikuju ovisno o tome tko ih izvodi)..." Čime garantiramo da se to neće događati i od strane novih ovlaštenih ustanova?
- "... pokušaj uvođenja obuke za 'legalizaciju' cjevovoda..." Slažem se da nije primjereno za OPT-Agen-

ciju da se bavi takvim stvarima, ali nemojmo im to uzeti za veliko zlo. Pa, mi smo zemlja gdje još samo Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti ne organizira seminarčice...

- "... a i namjera da te poslove rade isključivo inženjeri strojarstva..." Po toj logici, utemeljitelj ozbiljnog pristupa utvrđivanju stanja i praćenja objekata u eksploataciji, dr. Jakšić, ne bi mogao obavljati predmetne aktivnosti jer je samo 'obični metalurg'. Bože, čuvaj Hrvatsku!

I za kraj, koje bi bile Vaše preporuke da bi se cijelo to područje uredilo tako da svi budu zadovoljni, i država, i vlasnici opreme pod tlakom, i svi koje se bave inspekcijama, akreditiranjem, certificiranjem, ispitivanjima i pregledima?

Dakle, zaključno, slažem se da su potrebne promjene gledajući današnje stanje OPT-Agencije. Je li to moguće kroz jačanje sadašnje Agencije (kadrovsko, operativno, formalno-pravno itd), ne znam. U svakom slučaju, ako bi se prišlo stavljanju te aktivnosti na tržište, potrebno je osigurati efikasan nadzor nad radom novosnovanih tijela. Na žalost, nisam uvjeren u dobronamjernost sadašnjih inicijativa raznih vrsta, već smatram da je sve potaknuto interesom za novu tržišnu nišu.

Bilo bi dobro da se prije odluke o konačnom rješenju, osim novootkrivenih 'stručnjaka', o predmetnoj problematici konzultiraju i neki koji su cijeli radni vijek proveli baveći se tim područjem. Da se ne bi ponovila situacija kao s Pravilnikom o pregledima i ispitivanju opreme pod tlakom (NN 142/2014) koji je nastao na tajanstven način i od tajanstvenih autora. Rezultat takvog pristupa je njegov članak 5, stavak 3, gdje se za nerazorna ispitivanja traži samo da je osoblje kvalificirano, a odbačen je prijedlog da to mogu provoditi samo akreditirane ustanove. Ako znamo da je NDT jedan od osnovnih alata utvrđivanja stanja opreme u slučajevima izvanrednih pregleda (iniciranih oštećenjima, havarijama i sl), onda je po meni očigledno da je to neadekvatan pristup ili se netko tko nema resurse za akreditaciju pobrinuo da se prijedlog odbaci. Da se ne bi služili floskulom 'tako je i u EU', podsjetit ću da je trenutačna intencija EU-a da se za sve aktivnosti i djelatnosti vezane za utvrđivanje i provjeru kvalitete preferira obavezno akreditiranje. ■

Bilo bi dobro da se prije odluke o konačnom rješenju, osim novootkrivenih 'stručnjaka', o predmetnoj problematici konzultiraju i neki koji su cijeli radni vijek proveli baveći se tim područjem. Da se ne bi ponovila situacija kao s Pravilnikom o pregledima i ispitivanju opreme pod tlakom (NN 142/2014) koji je nastao na tajanstven način i od tajanstvenih autora. Rezultat takvog pristupa je njegov članak 5, stavak 3, gdje se za nerazorna ispitivanja traži samo da je osoblje kvalificirano, a odbačen je prijedlog da to mogu provoditi samo akreditirane ustanove.

